

Побережець Г., к.і.н., асистент кафедри українознавства
Миколаївський національний аграрний університет
e-mail:ann20081988ann@gmail.com

ТВОРЧИСТЬ В. М. ЧОРНОВОЛА НА ЗЛАМІ ПОДІЙ 50-60-Х РР. ХХ СТ.

Історична наука завжди віддавала належне місце висвітленню історичних особистостей. А те, що В. М. Чорновол саме є такою особистістю, сьогодні вже ні в кого не викликає жодного сумніву. До висвітлення життєдіяльності цієї визначної постаті зверталися представники багатьох гуманітарних галузей. Але саме історичний аспект дослідження, потребує від дослідників репрезентації особистості В. М. Чорновола не лише в просторово-часовому вимірі, але й в особистісно-індивідуальній сфері. Походячи з цього висвітлення передумов розвитку творчого шляху В. М. Чорновола, виявлення основних чинників, що вплинули на розкриття талановитої, енергійної, непересічної особистості є надзвичайно актуальними і потребують всебічного вивчення.

Питання, присвяченні творчому доробку В. М. Чорновола завжди так чи інакше привертати увагу дослідників. Відомий чорноволознавець В. Ф. Деревінський, у своїй першій монографії присвяченій В. Чорноволу, приділяє увагу питанню його творчості, стверджуючи, що книги відомого дисидента «створили колосальний вплив на розвиток українського руху як на Батьківщині, так і за її межами» [1, с. 45].

Велику увагу В. Деревінський приділяв творам В. М. Чорновола у своїй статті [2].

Багато відомих українських істориків приділяли увагу нелегкому періоду зародження шістдесятництва, а саме Дністровий А. [4], Ільницький М. [3] та багато інших.

1965–1966 рр. – це часи гострої боротьби і протестів у житті В. М. Чорновола, коли він разом зі своїми однодумцями активно виступав проти беззаконності, що мала яскравий прояв, зокрема у вигляді переслідувань інакодумців. З початку 1960-х років під пильний нагляд потрапили представники дисидентського руху, шістдесятники та релігійні громади [6, с. 4], що спричинило масові переслідування інтелігенції і судові процеси.

Книга «Правосуддя чи рецидиви терору?» закінчена в 1966 р. і відразу надіслана Прокуророві УРСР та Голові КДБ при Раді Міністрів УРСР. Далі В. Чорновол надсилає книгу партійному лідерові України П. Ю. Шелесту. На цьому автор не зупиняється і відправляє свій твір В. Г. Зайчуку – Голові Верховного Суду УРСР. Таким чином, В'ячеслав Максимович діє абсолютно відкрито, не приховуючи свого прагнення до справедливості.

Однак українські читачі побачили книгу «Правосуддя чи рецидиви терору?» лише у 1992 р., через рік після проголошення незалежності, коли В. Чорновол уже по пам'яті і за допомогою видань, що були надіслані з-за кордону, зміг її відновити [7, с. 13]. Наступна праця автора виходить під промовисто-гучною назвою – «Лихо з розуму (Портрети двадцяти «злочинців»)». У цій книзі вміщені біографічні дані зі світлинами, а також

заяви, твори тих «двадцяти» злочинців. Уважаю за необхідне їх назвати: Ярослав Геврич, Іван Гель, Ігор Герета, Богдан Горинь, Михайло Горинь, Микола Гринь, Панас Заливаха, Мирослава Зваричевська, Дмитро Іващенко, Святослав Караванський, Євгенія Кузнецова, Олександр Мартиненко, Михайло Масютко, Ярослав Менкуш, Валентин Мороз, Михайло Озерний, Михайло Осадчий, Іван Русин, Мефодій Чубатий, Анатолій Шевчук [7].

Після прочитання цієї книги неважко переконатися в тому, що за радянської влади людина, яка мислила інакше, повинна сидіти за ґратами і не нервувати керівництво, яке дуже переймалося тим, що наступного дня ще хтось мислитиме не так, як їм потрібно. Страждала за часів радянської влади передусім інтелігенція, особливо творча. Це літературознавці, мистецтвознавці, історики, сподвижники громадської діяльності, всі не байдужі до української культури.

З появою праць В. Чорновола радянський уряд відразу відреагував наступним чином: 1968 рік позначений найбільшою, небувалою хвилею репресій, що пов'язані ще і з листом українських інтелігентів та робітників до ЦК КПРС про політичні репресії в Радянському Союзі. У ньому аналізувалися події, що відбувалися в країні, пов'язані безпосередньо з молоддю та інтелігенцією, над якими почали чинити масові політичні розправи.

Твори В. Чорновола були справжнім носієм справедливості та боротьби з беззаконністю, до якої призвела тодішня ситуація в суспільстві, система, що поглинала українське населення, знищувала українську ментальність.

Список джерел

1. Деревінський В. В'ячеслав Чорновіл. Нарис портрета політика : монографія / В. Деревінський. — Тернопіль : Джура, 2011. — 224 с.
2. Деревінський В. Ф. Праці В. Чорновола – «Правосуддя чи рецидиви терору?» та «Лихо з розуму» як джерело до вивчення радянських репресій 1965–1966 рр. / В. Ф. Деревінський // Магістеріум. — 2007. — Вип. 28. — 1006 с. — С. 37—42.
3. Ільницький М. Літературний Львів і шістдесятництво / М. Ільницький // Дзвін. — 2002. — № 10. — С. 138—148.
4. Дністровий А. «Шістдесятники» – «дев'ятдесятники»: тяглість, розриви, конфронтація? / А. Дністровий // Критика. — 2001. — № 10. — С. 16—20.
5. Провісники свободи, державності і демократії : Документи і матеріали. До 20-ї річниці створення Народного Руху України / Національна академія наук України, Інститут історії України, Центральний державний архів громадських об'єднань України. — К. : Інститут історії України НАН України, 2009. — 454 с. : 24 іл.
6. Бажан О. Провісник духовності свободи / О. Бажан // Наукові записки : Історичні науки. — К., 2008. — С. 45—49.
7. Чорновіл В. Твори : у 10-ти т. — Т. 2. «Правосуддя чи рецидиви терору?», «Лихо з розуму». Матеріали та документи 1966–1969 рр. / В. Чорновіл ; упоряд. Валентина Чорновіл. — К. : Смолоскип, 2003. — 908 с.